

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marți, Joi și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

„Element susținător de stat.”

Sibiu, 6 Iunie n.

Nu ne-am opus nici-odată legilor țării, sancționate și puse în aplicare, ci din conștiință, ascultare li-am dat totdeauna, cu supunerea proprie firii noastre românești. Nu ne vom opune deci, dacă va ajunge să fie lege sancționată, nici noului proiect de lege referitor la reforma învățământului public popular, atât de asupritor pentru noi și pentru celelalte naționalități nemagiare din țară, ci vom căuta, ca într-o dată ne va fi cu putință, să împlinim barem cât de cât multe imposibilități cuprinse în el. Ear' dacă nu le vom pute împlini toate, și nu destul de esact și după cum ni-se va cere, — n'are să fie vina noastră, ci tocmai a faptului, că ni-se cer lucruri imposibile, la cari nimeni nu se poate angaja, și la cari, după bună dreptate, nimeni nu poate fi obligat.

Câtă vreme însă ideea nu e întrupată în lege sancționată, ci e numai proiect, comunicat celor interesați, în scopul ca să-și dea părerea asupra lui: credem că avem dreptul să l combatem cu totă tăria argumentelor pe cari ni-le pun în mână legi fundamentale de mai înainte, în cari avem garantate drepturi ce după părerea noastră nu ni-se pot lua prin alte legi nouă.

Când facem deci opoziție noului proiect de lege, toți Românii, în frunte cu prelații noștri, nu facem alta, de cât ne apărăm drepturile pe cari le avem, și pe cari, dacă ne-am învoi să ni-se iee din mână, am dovedi în fața lumii de astăzi și în fața posterității, că nu le-am meritat. Să nu ni-se iee așadar în nume de rău obliga apărarea de drepturi, la care ne obligă demnitatea noastră, și mai ales venerația pe care o purtăm față de umbrele celor mari din trecut, cari ni-au câștigat și ni-au dat aceste drepturi.

Nu discutăm de astădată chestia, dacă e bine și în folosul statului, ca drepturile acordate naționalităților ne-

magiare din patria noastră, și în special nouă, Românilor, să fie rënd pe rënd șterse și înmormântate. Vrem să stabilim numai faptul, că dacă regele-ntorii statului ungar, înțeleptul *Dedek*, cu *Eötvös* și ceilalți împreună, au ațiat că e bine și cu cale să ni-se garanteze în legi fundamentale anumite drepturi, asupra cărora s'a început acum góna, pe care ei, dacă ar mai trăi, ar sări să o condamne și să o combată mai energic de cât noi: au recunoscut prin aceasta, că poporul român e *element susținător de stat* în patria sa, pentru-că drepturi speciale cetățenești nu primește de cât numai cel-ce face serviciul statului.

Stând astfel lucrul, a fost foarte nesocotită, ca să nu fim mai grei la vorbă, afirmarea unuia dintre deputații camerei ungare (numele nu îl purtăm), care în ancheta convocată din partea domnului ministru de culte și instrucțiune publică nu s'a sfiit să declare, că naționalitățile nemagiare *nu se țin de elementul susținător de stat* (nem tartoznak az államfentartó elemhez), prin urmare, nu pot să pretindă drepturi egale cu cei-ce se țin de elementul susținător de stat, adică cu Magiarii!

Ne surprinde cu atât mai mult această declarație, cu cât ea nu vine de la vre-un gazetar de dubioasă origine, și cu și mai dubioase pregătiri și cunoștințe în ale științei de stat, ci vine de la un legiuitoriu al țării, care ar trebui să-și dea bine seama despre aceea ce vorbește. Cum? Nemagiarii din patria noastră nu sunt susținători de stat? Nu dau doră darea necesară pentru-ca statul să-și poată acoperi din ea trebuințele? Nu dau ostași, cari cu brațe tari și vinjose se apere patria în vreme de primejdii?...

Domnul cu afirmarea nu va pute dovedi nici una nici alta, și mai ales nu cu privire la poporul român din această patrie comună, care a dat dare și a dat ostași țării chiar și atunci, când Magiarii credeau că e mai bine să nu se dea nici una nici alta. Prin urmare, suntem susținători de stat și

noi, și nu putem permite nimănui să ne scotă din „*elementul susținător de stat*”, pentru-că acolo ne este locul, după-ce datorințele față de stat ni-le-am împlinit și ni-le împlinim cu conștiințioasă cea mai mare.

Atâta, ca să se știe.

Apărarea școlilor noastre.

— Voci din presa română. —

„*Tribuna*” din Arad, publicând în întregime vorbirea I. P. S. Sale domnului arhiepiscop și metropolit *Ioan Metianu*, rostită în ședința de la 27 Maiu n. a anchetei ministeriale, convocată în chestiunea reformei școlare, îi face la loc de frunte frumoșe aprecieri, din cari reproducem următoarele părți:

„..... înțelegând primejdia, bătrânul metropolit de la Sibiu alergat-a cu o grabă de tinăr la Budapesta și acolo, în mijlocul atâtor nădrăvani unguri, cari și din petri ar voi să facă Unguri, cu înțelepciunea ce-i șede bine unui moșneag încăruntit în afacerile obștești, cu bărbăția ce este o înaltă datorie pentru păstorul pus pază asupra poporului, cu căldura ce trebuie să dea putere ori-și-cărui Român iubitor de neam, a apărut drepturile bisericești și școlii române. I-a spus ministrului și celorlalți Unguri, că lucrul fără rost este când așa, în rușul capului, și cu o ușurință de neiertat, vrea să aducă o lege care trage o dungă peste legi aduse la 1848 și 1868, când mai marii țării și cei mai înțelepți Unguri au căutat să pună temelia unei împreună viețuiri cu celelalte neamuri, învoindu-se și înscriind în lege dreptul acestora de a-și crește fiii în frica lui Dumnezeu, în dragostea pentru tot ce este strămoșesc și în aceeași vreme și pentru țară.

A dovedit, că voină să facă o lege nouă, ministrul calcă o lege veche bună. A arătat, mai presus de toate, că ministrul *înțelege* nu la ceea ce este *chiâmarea școlii*: să-i învețe pe copii carte, să le dea astfel o armă în lupta grea a vieții, ci le distruge tînd numai să-i învețe pe copii ungurește, par-că atâta-i destul pentru înlăturarea greutăților ce întîmpină omul în viață...

Adevărurile crude spuse de I. P. S. Sa i-a usturat rău pe svînturații, aușeri, din nenorocire pentru noi, în fruntea afacerilor țării. Unul, *Okolicsányi*, i-a strigat furios, ear' altul, *Komjáthy*, kossuthist îndrăcit, s'a obraz-

nicit să strige că „limba nației ungurești este ceea ce-i dă domnului (metropolit) până... Ca și când metropolitii și episcopii noștri ar trăi din mila Ungurilor, ear' nu din hărnicia nemului românesc!

Dar' metropolitul român nu s'a speriat, ci a urmat să le spună buchile, ridicându-se cu putere îndeeși împotriva învinuirii, că în țara asta s'ar găsi popore cari nu și-ar iubi vatra străbună, ci patrioți buni ar fi numai Ungurii; s'a ridicat de-așemenea împotriva faptului, că în planul de lege ni-se zice, nu *Români*, ci — *Valahi*. Disprețul acesta din partea unui ministru secătură într'adevăr te face să și-se urce sângele în obraz...

Și au stat domnii aceia mari fără graiu când bătrânul metropolit român le-a aruncat în obraz toate fărădelegile ce vrea să facă ministrul și tovarășii lui“....

Ancheta pentru reforma învățământului popular.

(Urmare.)

Ședința de la 30 Maiu (Luni).

S'a deschis la orele 5 după amiazi. Primul care a luat cuvântul în ședința aceasta a fost I. P. S. Sa domnul arhiepiscop și metropolit al Blajului, *Dr. Victor Mihályi*, rostind o temelnică vorbire întru apărarea școlilor confesionale române.

A urmat *Komjáthy Béla*, deputat la dietă, care cere, ca învățământul public să fie trecut cu desăvîrșire în resortul statului. În învățământul superior este un ram, care nu e pe deplin magiar: *pregătirea preoților*, care încă trebuie să devină magiară. Mai rău stă lucrul în ce privește pregătirea învățătorilor. Aici trebuie să ne dăm totă silința, ca învățătorii să-și însușescă pe deplin limba magiară, dar' nu numai mecanicește. Numai o modalitate este pentru aceasta: să se enunțe, că *examenul de învățătoriu se poate face numai în limba magiară*. Școlile civile se nu fie de cât școle de stat și magiare. Instrucția în școlile de repetiție să se facă de asemenea numai în limba magiară. Vorbește apoi despre limbile liturgice. În Ungaria sunt limbi liturgice: română, sârbescă și latină, numai magiară nu. Arată cu date istorice cum s'a creat starea aceasta, și roșă pe guvern să,

FOIȘORĂ

„Frunze de laur.”

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

În rămasul literar al neuitatului nostru părinte se află și un manuscris de poesii, ce poartă titlul: *Frunze de laur*. Din jos e scris anul: 1877.

Ceund cu atențiune aceste poesii, 14 la număr, vedui că sunt inspirațiuni, cari le-a scris *Z. Boiu* sub puternica impresiune a evenimentelor din *răsboiul pentru independență*, purtat cu atâta vitejie de frații noștri de preste munți.

Și nu este fără interes a se constata, că pe când *Vasile Alexandri*, bardul de la Mircești, cânta în versuri neîntrecute gloria armelor române (cine n'a auzit de „*Peneș Curcanul*”?), iată că și dincoace de Carpați un poet cu aceeași dragoste de neam ofere frunze de laur bravilor ostași, cari luptau ca lei pentru Domn și țară.

Din poesiiile ce urmează, numai una singură a fost publicată de autor în „*Almanahul*” societății academice „*Petru Maior*” (Budapesta 1901). Este „*trumbăsa*” poesie — așa a numit-o un recensent al ziarului „*Tribuna*” din Sibiu — „*Testamentul soldatului*”. Dar' fiind-că această poesie aparține strict ciclului de poesii „*eroice*”, o reproducem și aici la rëndul său.

Ca să se poată judeca după merit într-o activitate literară a lui *Z. Boiu*, ca prosaist și poet, nu putem a da publicității și aceste produse ale mușei sale. Vor fi o aducere aminte de zile însemnate în istoria noastră națională, ear' pentru tinerime isvor de însuflețire.

Cerënd dar' în acest scop ospitalitatea onor. redacțiunii a „*Telegrafului Român*” am făcut-o această din cauză, că în acest ziar a fost publicat tîndul *Z. Boiu*, încă ca gimnast în Sighișoara, primele sale încercări poetice. Ear' acum, după 52 ani, când poetul dorme somnul vecinic, tot aici să răsună și acest ultim acord al lirei sale!

Sibiu, 1 Maiu 1904.

Ioan Baptist Boiu.

Dedicațiune.

În vechimea venerată se dedeau cununi laurine La acei ce 'n stînta luptă pentru țără-au sînat;
[gerat;
Ear' la cei ce'n câmpul morții își luau al
[vieții fine,
Se edificau colonne pe mormântul gloriat.

Și cununi și monumente se păstrau cu pietate Ca comune sanctuare la bătrîni, băbați și
[juni,
Spre a bravilor onore premii bine câștigate,
Spre esemplu la succesori, ca să fie și ei buni,

Frunze fie-aceste versuri, frunze de cununi
[laurine
Pentru voi, ce România prin virtute-ați înălțat;
Petri spre columni eterne pentru voi, ce 'n
[țeri streine
Scumpa, juna-vă vieță pentru patrie v'ați dat.

Ba pe când, ca tot ce poartă simburile risipirei,
Frunzele vor fi cădute, pietrele se vor sfărma:
Să vieze-a vōstre fapte în splendoră nemuririi
Ca a sōrelui lumină, ca a nopții blîndă stea!

Rugăciunea.

Vai multe e năgră noptea, și marea revoltată,
Și tunetele urlă, și vînturile cresc;
Și 'n mijloc de vîrtejuri o naie aruncată,
În grele suferințe, cu sufletul zăreac...
O Dōmne-atotputintă, preabune Dumnezeu,
Deschide-Ți îndurarea, dă-i ajutorul Tău!

Cărmaciul brav veghiază la cărma directōre,
La postu-și stă tot omul, luptînd din răsuperi,
Ca să salveze vasul cu 'nalta lui valōre,
Căci poartă 'n spații strîmte tesaurii unei țeri.
Dar' ce sunt Dōmne, Dōmne, a nōstre încordări,
Când nu sunt adumbrite de-a tale îndurări!

O Tu, ce-ai zis să fie, și-o lume 'ncântătoare
Dintr'un diform chaos de-odată răsarit;
Și-ai dat la tōte lege cu vecinica vîgōre,
Ce nime n'o va trece din tot ce ai zidit;
Putere creatōre, ce lumea cărmuești,
Și tōte sunt în Tine, și Tu în tōte ești!

Tu-l cerți, și 'ndată tace oceanul în turbare
Și grōznicie tempeste devin zefiri ușori;
Tu faci adăncul mării o netedă cărare,
Și apă adîncul stîncă, și-adăpi pe muritori;
Posibile-Ți sunt tōte, căci ale Tale sunt,
Vedute și ascunse, în cer și pe pămînt.

Tu 'n ora de pericol din jîngașele fire
A slăbului păiangin faci funii tari de năi,
Și fulgii de speranță puternice anghire,
Să scapi din gura morții pe credincioșii Tăi;
Puterea Ta, o Dōmne, ca cēriul ce-ai boltit,
E preste tōtă lumea și fără de finit.

O Dōmne-al bunătății, ce mîna când deschide,
Înveselește lumea pe tōte-a ei cărări;
Al căru dulce sōre din ceru-Ți când suride,
Pămîntul îi răspunde cu tainice saltări,
Și cel-ce ești în ceruri cîntă de Cheruvimi,
Porți grijă părintește de-un melc în adăncimi!

O Tu, ce-ai zis, Părinte, cu grații năgrăite:
„Pe mine tu mă chiami în tot necazul tău!”
Ascultă cu 'ndurare suspinurile nămite,
Ce-o ginte 'nalță astăzi la Dumnezeuul său;
Și naia în pericol prin noptă și-uragan
Condu-o Dōmne întrăgă și-o scote la liman!

(Va urma.)

sprijinescă năsuțele ce se desfășură în jurul limbei liturgice magiare. Legea a recunoscut biserica gr.-or. de biserică națională. O mare greșelă s'a făcut prin aceasta. Nimeni însă nu credea, că recunoșterea acesta va fi folosită în privința politică în contra statului magiar. Apostrofesă naționalitățile să nu facă front contra intereselor statului, ci să dea mâna cu Magiarii, căci atunci toate năsuțele lor, cari nu sunt o negațiune a năsuțelor naționale magiare, vor fi sprijinite. (!!) Primește proiectul.

Zelenka Pál, episcop evang. aug. primește cu recunoștință proiectul. Cere, ca limba de predare în preparandii să fie limba magiară.

Láng Lajos, fost ministru, zice, că este un interes și al naționalităților să cunoască limba magiară. La Români numai 63% frecventază școlile, cei-ce știu sorie și cetii abia 20%. La gr.-or. 101 învățători se vin la 100 școle, la gr.-cat. numai 84 învățători la 100 școle. Înainte cu 10 ani numărul învățătorilor confesionali cari nu știu ungurește erau 1200, azi însă sunt 1500. La gr.-or. sunt mulți învățători cari știu ungurește, dar nu vreau să propună. Cere măsuri energice pentru delăturarea lacunelor.

Fircsik Gyula, episcop rutean de Muncaci, vorbește în spirit cu desăvârșire magiar. Proiectul îl mulțamește pe deplin atât din punct de vedere pedagogic, cât și național magiar. Proiectul nu vrea altceva, de cât, ca în Ungaria pe totă linia instrucția în școlile populare să fie magiară. Aceasta e corect. Statul are drept să pretindă aceasta, ba e și dator a cere, ca copiii noștri să învețe pe deplin limba magiară. Prima condiție a unei politici culturale corecte este, ca instrucțiunea să fie deplin magiară.

Findczy Ernő pretinde magiarizarea pe totă linia. Să nu se mai dea testimonii la nici o școală, de cât în limba magiară. Anuaarele școlare să se redacteze și în limba magiară.

Sedința din 31 Maiu n. (Marți).

Se continuă discuția generală, la care iau parte:

Nedeczey János, deputat dietal, se ocupă cu referințele din nordul țării și relevă că față cu greco-catolicii nu subversăză nici o plânsore că n'ar fi intr'oduc în școlile lor instruirea în limba magiară. Guvernul e dator să dea posibilitate la învățarea limbii magiare, de aceea învățământul ar trebui să fie gratuit.

Beöthy Zsolt, profesor de estetică și literatură magiară la universitatea din Budapesta, e de părere să nu se facă pasul din urmă spre completa statificare a învățământului, înainte de a se fi făcut încercări, ca eventual să se obțină rezultatul și prin mai puțin.

Privitoriu la calificarea învățătorilor pretinde necondiționat, ca esamenul de calificare să se facă în limba magiară, ear' preparandiile să fie organizate astfel, ca aspiranții la învățătorie să potă satisface acestei recerinte, adică: *prelegerile în preparandii să se facă în limba magiară* (!) ori cel puțin studiile prescrie pentru esamenul de calificare să se propună în limba magiară. Concesiunile făcute în privința limbei liturgice, după părerea dlui Beöthy, sunt de-o parte periculoase (!), de altă parte superflue.

Succesul învățământului religios nu depinde de la propunerea lui în limba maternă. Se provacă la un circulariu dat de archiepiscopul-primat *Vasary* în 1903 școlilor de sub jurisdicțiunea sa, în scopul, ca religia să se propună, în cât e posibil („lehetőleg”) în limba magiară, și concludă din acestea, ca în școlile cu limba de propunere magiară să nu se permită catechisarea în alte limbi. (Dl Beöthy e reformat. Red.) Mai e dl Beöthy și concesiv — față cu iudovimea din capitală. Zice că din punctul de vedere al magiarizării nu e nici un pericol, dacă în școlile acestora nu se impune propunerea în limba magiară, dar' în ținuturile cu naționalități mixte acesta e de lipsă, altcum magiarizarea dă de pedeci mari. Privitoriu la salarizarea învățătorilor zice, că statul să meargă până la marginea estremă, permisă de situația financiară a statului.

Nyegre László, deputat dietal, salută cu bucurie proiectul. În privința propunerii limbii magiare dispozițiunile de până acum de-și au fost destul de severe, totuși în 1300 școle limba magiară nu s'a propus. E lipsă deci de mijloce mai cu efect. Dorește să se iee în lege dispozițiuni garanțiale, în scopul ca fie-care învățătoriu să-și însușiască limba magiară.

Cons. ministeriali *Lányi Bertalan*, reprezentant al ministeriului de justiție, *Némethy Károly* ca reprezentant al ministeriului de interne, și *Papp Elek* ca reprezentant al ministeriului de finanțe, își spun părerea asupra proiectului din punctul de vedere al resortului lor și nu află nimic de dificultat în el. Singur reprezentantul ministeriului de finanțe zice în privința salariilor, că din punctul de vedere al situației financiare proiectul atinge deja limitele peste cari nu se mai poate trece.

Bánóczy József, director de școle evrești din capitală, și *Bárczy István*, în numele magistrului capitalei, salută proiectul ca un nou pas „întru asigurarea condițiunilor inomise din punctul de vedere al statului”.

Lucian Bogdanovici, episcop sârb în Buda, reflectează lui Nyegre la aserțiunea că în școlile sârbești nu s'ar propune cu destul succes limba magiară. Succesul destul, ori nedestul, e cestiune de apreciere. De altcum în școlile sârbești s'a propus limba magiară și înainte de 1868, când propunerea nu era decretată prin lege.

La apoi cuvântul ministrul *Berzeviczy* și reasumând păreri și observări din firul discuției declară încheiată discuția generală.

Constatând că cele auzite în firul discuției, pentru el numai încurajare pot fi pentru-ca să ducă la îndeplinire reforma proiectată, reflectează la propunerea făcută de episcopul sârb Bogdanovici, ca în școlile de repetiție instrucția să se facă în limba magiară, și o primește cu mulțumire. Polemizează cu cei cari în firul discuției ziseră că proiectul violăză libertatea învățământului, că introduce contradicție între pregătirea și calificarea învățătorilor, nefiind ele în o singură mână, și zice cu privire la salarizări, că n'a putut satorii minimal mai mare din cauză că a trebuit să țină cont de împrejurări. În firul reflecțiilor la observările, că proiectul e neîndestulitoriu întru validitatea deplină a limbii magiare, dl ministru zice și următoarele:

„În general eu sunt de părere, că cestiunile acestea trebuiesc rezolvite cu anumită moderațiune și equitate. Convingerea mea încă e aceea, că trebuie să validăm tot ce involvă în sine dreptul limbii magiare ca limbă de stat, tot ce interesele unității de stat magiar pretind irefusabil. Să trăgem însă cu grijă marginile acestei validități și să nu trecem peste ele. Vă rog să nu uitați, că la noi proporția numerică între elementul magiar și între cele nemagiare nu e identică cu proporția din alte state naționale mari, cari — conced — întru validitatea limbii de stat pot să-și permită dispozițiuni cu mult mai radicale și mai necrutătoare. Mărturisesc, că mi-ar fi plăcut, ca naționalitățile din patria noastră să fi recunoscut, că într'împrejurările date și față cu curentul opiniei publice ceea ce se cuprinde în acest proiect, în adevăr pot zice, e minimul pretenziunilor, și să fi primit bucurios; aceasta ar fi ușurat foarte mult rezolvarea întregii cestiuni. Și nu mă mir, că dacă și acest minim a aflat în unele declarațiuni și discursuri rostite din partea naționalităților opoziție cât se poate de aspră, aceasta trezește în mulți cugetul, că dacă chiar și pentru atâta trebuie să luptăm, de ce să nu câștigăm deodată și mai mult în prețul acestei lupte? Cu toate că înțeleg și nu mă mir asupra acestei rezonări, totuși trebuie să rog pe membrii on. anchete, ca în fața acestei aparițiuni să nu perdem din vedere recerințele moderațiunii și să rămânem la aceea ce din punctul de vedere al dreptului limbii, al unității de stat și unității naționale trebuie să pretindem necondiționat.

Și peste tot, on. anchetă, care e situația față cu confesiunile și naționalitățile? Relele în contra cărora din punctul de vedere al limbii magiare și al unității de stat și naționale voim să ne apărăm, neîndoiș că în școlile naționalităților obvin (!) Nu-i trece nimănui prin minte să voiască a acuza pe toate naționalitățile, în totalitatea lor, că s'ar

ivi în școlile lor fie machinațiuni contra statului, fie opoziție rigidă față cu învățarea limbii magiare. Nici că voim să afirmăm, că numai în școlile naționalistice pot să se ivească peste tot aparițiuni de acelea, cari se necesiteze intervenția statului. Se poate închipui, că și în vr'o școală magiară genuină poate să obvină vr'un felu de agitație, de pildă, socialistă, care să necesiteze intervenție mai energică din partea statului. În situația de acum însă, conform experiențelor de până acum, aparițiunile contra cărora prezentul proiect de lege organizează apărarea, obvin în școlile naționalistice (!). Dar' naționalitățile, ca naționalități, ca corporațiuni organizate pe basă de drept public, nu există (!). Dór' prea bine știm, că unul dintr' succesele legii de naționalități din 1868, câștigat după desbateri lungi, de mare însemnătate și agitate, la adecă e tocmai acela, că a parat tendința îndreptată într'acolo, că organizând naționalitățile teritorial și corporativ să facă din Ungaria stat federativ. Ca naționalități nu formăză deci organism de drept public. Căci, nu naționalităților, ci individului naționalistic asigură legea drepturi cu privire la limbă. Școlile despre cari e vorba aci, sunt școle confesionale; drepturile, cari ne stau în cale la validitatea mai severă, mai energică a legilor create până acum, nu sunt drepturi naționalistice, ci confesionale. Nu se poate deci să străbătem la relele acelea, la aparițiunile acelea, și să le stirpim, să le sanăm, dacă nu ne atingem de drepturile acestora.

De sine înțeles, că nici acesta nu se refere la vr'o confesiune a nume. Nici pe ele nu voim să le acuzăm în totalitatea lor. Aparițiunile acestora obvin în școlile diferitele confesiuni. A le sana pe acelea, a ne apăra contra lor, vom fi în stare numai dând în mâna statului astfel de mijloce, cari să-i facă posibilă intervenția, procedura, sanarea, față cu drepturile ori-cărei confesiuni. De sine înțeles, că statul numai acolo va face us de mijlocele acestea, unde relele s'ar ivi ca rele concrete hotărât specificate, și ar necesita sanarea.

Eu așa cred, on. anchetă, că zadarnic am decreta și drepturile mai estinse ale limbii magiare, zadarnic am decreta, ca în toate preparandiile limba de propunere să fie cea magiară, ca la esamenul de calificare să se întrebuinteze exclusiv limba magiară, dacă nu am da statului — earăși cu anumită restrângere a drepturilor confesionale — drept și modru de a pute controla acesta dispozițiune a legii și de a pute interveni și valida legea acolo unde aceste dispozițiuni nu se urmăză.

Cred deci, că largirea dreptului limbii magiare în detrimentul drepturilor naționalistice, fără garanțe de acestea, cum conține prezentul proiect de lege cu privire la statificarea disciplinării și calificării învățătorilor — căci aceste două dispozițiuni cardinale se cuprind în proiect — nu ar avé nici un efect. Conced, că decretarea limbii magiare pe lângă susținerea acestor drepturi, nu ar asigura cu ceva efect scopul; dar' după a mea părere e neîndoiș, că zadarnic am decreta limba magiară și esamen de calificare magiar, dacă statului nu s'ar da totodată acest drept de controlă și de intervenție. Dispozițiunile legii ar rămâne earăși neexecutabile, cum neexecutabilă a rămas legea adusă înainte cu 25 ani în obiectul propunerii obligate a limbii magiare”.

După ministru a dat „deslușiri detaliate” consilierul ministerial *Halász Ferencz*. Într' aceste „deslușiri” dl consilieriu a zis că „în prima linie față cu confesiunea gr. or. română e necesitate arqătoare, ca învățământul popular să fie făcut mai strict și mai intensiv”. Ear' la alt loc spune „că și în cadrele legilor de până acum se observă progres îmbucurătoriu în direcție națională din punctul de vedere atât al limbii germane, cât și al celei slovace. Privitoriu la școlile române nu se poate zice, că s'ar arăta asemenea aparițiuni îmbucurătoare” (Firește, le deșiți, că se puteți pune mâna pe ele mai ușor! — Red.).

După acestea se începe *discuția specială*. Iau parte la ea: canonicul r. cat. *Komlóssy*, deputatul *Polónyi*, ministrul *Berzeviczy*, deputatul *Tóth József*, insp. r. de școle de agromie *Magyar Kázmér*, insp. r. de școle *Liberty Gusztáv*, deputatul *Tuba János* și

cons. ministerial *Némethy Károly*. Dintr' acestia *Polónyi* provocându-se la legea de naționalități din 1868 scote din ea, că nu numai în ramii de guvernare limba statului are să fie limba magiară, ci și pe terenul învățământului; guvernul să eșecute deci dispozițiunile legii.

Sedința se încheie la ora 4 după amiază. (Va urma).

Conferențele învățătoresți.

Cercul Dej.

Sedința I-ă, la 23 April (6 Maiu) 1904.

Învățătorii prezenți din protopres. Bistrița și Dej au participat în corpore la serviciul divin împreună cu chiamarea duhului sfânt, oficiat cu multă solemnitate în biserica din parochia Borgo-Bistrița din partea dlui protopresbiter tractual *Simion Monda*, asistat de dl comisariu consistorial *Eliseu Dan*, paroch în Borgo-Suseni.

După terminarea ritualelor prescrie, la 11^{1/2} ore a. m. membrii prezenți ai conferinței s'au întrunit în sala cea mare a școlii confesionale din Borgo-Bistrița și prezenți fiind dl protopresbiter tractual *Simion Monda*, Magnificența Sa dl inspector regesc de școle al comitatului Bistrița-Năsăud *Dr. Csernátóni Gyula*, corpul didactic de la școală fundatională și cea de stat din Borgo-Prund, domni, dame și un număr mare de țărani din parochia Borgo-Bistrița, ca oșpeți bine veniți ai conferinței, dl comisariu consistorial ocupă locul presidial și prin o vorbire acomodată, care are de obiect problema școlii cu privire la promovarea și dezvoltarea stării materiale a poporului nostru, declară conferința deschisă.

Vorbirea de deschidere a fost ascultată cu multă atențiune și primită cu urări de „să trăiească” la adresa dlui comisariu.

A fost de următorul cuprins:

„Onorată conferință învățătorescă!
Domnilor și fraților!

Cu conducerea conferinței dvăstre din est-an a fost încredințat ca și până acum, de toți stimatul profesor și protopop onorariu *Gri-gorie Pletos* din Năsăud.

Împedecat fiind însă de oficiul său de a conduce și acum această conferință, Preaven. consistoriu archid. m'a substituit pe mine și m'a încredințat cu această misiune onorifică.

Domnilor învățători! Nu voi stărui asupra multelor și marilor cestiuni referitoare la instrucția și educațiunea copiilor în școlile primare, fiind acelea mult puțin pertactate în conferențele învățătoresți anterioare, atât în cercul nostru, cât și în celelalte cercuri. Nu voi stărui mai ales asupra întrebării, că cum trebuie să fie educațiunea și instrucțiunea în școlile noastre, dacă este, ca aceea să-și aibă efectele sale binefăcătoare asupra ținerei școlare și prin ea asupra poporului nostru.

Veți ști, dl'or și fraților, că o educațiune lipsită de bazele sale religioase-morale este o educațiune greșită, care nici odată nu va produce acelea rezultate binefăcătoare la cari trebuie să tindă ori și care școlă și ori și care învățătoriu.

Formarea de caractere firme, statornice, nedubișe, independente, trebuie să fie țința supremă a școlilor, ear' atari caractere se pot forma numai prin o educație religioasă-morală.

Formând astfel de caractere prin școală, poporul nostru va fi ferit de sigur de multele ispite rele, ce fac viața omului atât de nefericită; va fi ferit de învățăturile pline de venin ale socialismului, ale nazareilor și ale altor secte distrugătoare de ordinea socială; va fi ferit de proroci-mincinoși și de ômeni plini de viții, cari nu au nici o credință, pentru cari iubirea de Dzeu și a deapropelui este o noțiune fără rost, ear' nădejdea în Dzeu și în o viață mai fericită o utopie.

Numai formând astfel de caractere vom fi în stare a alunga indiferențismul religios care a început a se ivi ici-colea în poporul nostru.

Este o muncă grea aceasta, care dacă va fi desinteresată și stăruitoare, va avé de sigur efectele sale binefăcătoare asupra generațiilor viitoare.

Acasta muncă o cere nămul de la dvăstră, fraților învățători.

Dvăstră sunteți chiamăți, ca prin școală să dați direcție sănătoasă în dezvoltarea culturală a poporului nostru, — prin educarea re-

ligioasă-morală a tinerimii dată în îngrijirea dvăstre.

Fericit va fi acel învățătoriu, care muncind în direcția aceluia își va împlini cu sârmă misiunea stăntă ce o are ca educator și instructor.

Nu voi stărui mai departe n'c asupra întrebării, ce pregătire trebuie să aibă învățătorul pentru a pute îndeplini cu demnitate această măreț misiune?

Institutele pedagogice, mai cu seamă cele confesionale, îl pregătesc pentru această misiune.

Intru cât această pregătire nu ar fi completă, este datorința fie-cărui învățătoriu, ca prin studiu continuu, prin diligență proprie, ca dascăl practic să-și completeze cunoștințele astfel, ca să fie totdeauna în curent cu progresele ce le face omenirea în educație și instruire.

Să cetescă reviste și cărți de specialitate, să le studieze cu tot adinsul și ambiționându-se pe vrednicia sa de dascăl, să nu între nici-odată nepregătit în școală și să nu-și neglige datorințele sale.

Un învățătoriu ambițios de slujba sa, înarmat cu toate cunoștințele necesare chibărit sale, cu drept cuvânt se va pute numi luminătoriu al poporului, și are dreptul nediscutabil la stima și respectul tuturor.

Nu voi stărui mai departe, dlor, nici asupra defectelor și neajunsurilor observate până acum în instrucțiunea și educațiunea poporului nostru, nici asupra mijloacelor de îndreptare și delăturare a acestora.

Un învățătoriu harnic și conștient de înalta sa chemare, pe baza praxeii și a experiențelor, va ști ce trebuie să facă, pentru ca munca sa să fie încununată de succesul dorit.

Alta este tema asupra căreia voiesc să stăruiesc și pe care voiesc să o tractivez pe scurt în cuvântul meu de deschidere. Anume:

Promovarea și dezvoltarea stării materiale a poporului nostru prin școală, știut fiind, că numai acolo unde starea materială este înfloritoare, poate face progrese dezvoltarea culturală intelectuală.

Pe cât este de adevărat, dlor, că prin școală se promovează dezvoltarea culturală intelectuală, tot atât de adevărat este că prin școală, și numai prin școală se poate promova și dezvoltarea stării materiale a indivizilor, și prin acestia a familiilor, a statelor și a popoarelor.

Dovadă ne sunt Englezii, Francesii, Germanii etc., dar mai ales Americanii, cari numai prin școală au ajuns la acea stare materială înfloritoare de care se bucură astăzi, și care i-a pus în stare de a stăpâni lumea.

Statul nostru ungar încă a început a lucra din răspuneri la dezvoltarea stării materiale a locuitorilor sei. Conștient fiind, că numai unde starea materială e înfloritoare, numai acolo e mulțămire și îndestulare, și-a luat de axioma regenerarea popoarelor din această patrie prin promovarea și dezvoltarea stării lor materiale.

La această măreț operă de regenerare, mai ales a poporului nostru, care în multe privințe din cauza vitregității vremilor, a rămas înapoia altor popoare din patrie, suntem datorii a conlucra fie-care, dar mai ales dvăstre, dlor învățători.

Posibilitatea și modalitatea ne este dată prin legile patriei noastre, prin introducerea așa numitelor școli repetiționale economice, cari suplinesc școlile de repetiție de până acum.

În aceste școli copilului, în etate de la 13—15 ani, îi este dată posibilitatea a cunoaște și învăța ramurile economice și prin o purtare rațională a acestora a-și asigura la timpul său o stare materială mulțămitoare, cu puțină muncă și cu puțină cheltuială.

Inchipuiți-vă, dlor, un copil, care după câștigarea cunoștințelor predate lui în școală de toate zilele, pășind în școală economică repetițională, și câștigând acolo cunoștințe practice despre cunoașterea și cultivarea rațională a pământului, despre prăsierea soiurilor alese de vite, cai, porci, oi, gălile etc., despre pomărit, legumărit, vierit, albinărit, cultivarea vermicilor de mătăsă, despre diferitele ramuri de industrie de casă, etc., cu câtă conștiință de sine, cu câtă independență și siguranță pășește în viața practică?

Experiența de toate zilele vorbește mai elocvent pentru această aserțiune.

Câți economi de ai noștri, dlor, dispun de zeci de jugere de pământ, cu toate ace-

stea nu ies din lipsă și necazuri, fiindcă le lipsesc cunoștințele cele mai elementare despre o economie rațională, și fiindcă pământul mult recere muncă și cheltuială multă, ceea-ce acei economi nu pot presta, pe când alții cu pământ puțin, dispunând cât de cât de cunoștințele unei economii raționale, îl lucră bine și rațional, așa că din venitul aceiua nu numai că-și acoper toate lipsele, dar din prisosul muncii mai pun și la o lăture pentru zilele grele ale vieții lor.

Și earăși, dlor, la mulți economi vedem ograda plină de vite, cari fiind însă de soiul rău și rău îngrijite reprezintă un capital foarte mic în proporțiune cu munca și cheltuiala ce o pun aceia în creșterea acelor vite, pe când la alții vedem mai puține, cari însă fiind de soiul bun și bine îngrijite, reprezintă un capital îndoit și întreit ca a celorlalți, de-și la prăsierea și creșterea lor nu se cere muncă și cheltuială mai multă de cât la celelalte.

Apoi știm, dlor, cu toții, câte sume colosale încasează compatrioții sași pe pome și legume, știm și aceea, câți bani se pot câștiga cu stopăritul rațional și cu cultivarea vermicilor de mătăsă.

Dar' știm, dlor, și aceea, că toate acestea pretind o muncă mai puțină, dar stăruitoare, cum și cheltuială mai puțină.

Inchipuiți-vă, dlor, o grădină numai de 1—2 jugere, cultivată bine, cu diferite soiuri de ierburi, cu pomi și cu legume, în mijlocul ei o stupină și o casuță pentru vermi de mătăsă, ore cât câștigă produce o astfel de grădină unui econom harnic și stăruitor în munca sa?

Și ore aceea ce pot face alte popoare, poporul nostru se nu potă face? Ba da!

Nu mai voință și stăruință se avem. De la dvăstre atârna împlinirea acestei mărețe opere de bunăstare și prosperare a poporului nostru?

Să deprindeți pe copii încă din frageda etate în școala repetițională economică la purtarea rațională a diferitelor rami de economie, ca astfel prin cunoștințele ce le veți da în școala de toate zilele și în cea repetițională economică, să regenerați în adevăr poporul ai cărui fii sunteți, și fiți convinși, dlor, că poporul astfel regenerat va prețui cu mult mai tare școala și va jertfi cu mult mai mult pentru ea de cât acum.

Spre acest scop vă recomand, dlor, ca în conferințele viitoare să pertractați și ceștiuni referitoare la școlile economice, a căror înființare și organizare este reclamată atât de mult de bunăstarea și prosperarea poporului nostru.

La muncă deci, dlor, și pe acest teren, ca să binemeritați de la biserică, de la neam și patrie.

După această scurtă espunere rugându-vă, ca în desbaterile dvăstre să fiți obiectivi, sinceri și calmi, ferindu-vă de personalități, de clar conferința din cercul XIII al Dejului pentru anul 1904 deschisă.

(Va urma).

NOUTĂȚI

De la comitat. Mercuri, 8 Iunie n. la orele 3 d. a. ține comitetul administrativ al comitatului Sibiu, împreună cu subcomisiunile, ședință lunară, în sala mică a casei comitatului.

Procesul „Libertății” pentru agitație și preamărire a fost pertractat la 1 Iunie n. c. a doua-ora înaintea curții de cassatie din Budapesta, care a aflat vinovat pe dl Ioan Moșia, autorul articolului incriminat, pentru agitație, nu și pentru preamărire, și în consecuență, a redus pedeapsa de la un an, la două luni, ear' amenda în bani de la 1000 cor. la 200 corone.

Esamenul de profesor l'a făcut zilele trecute dl Ioan Lăpădatu, la universitatea din Budapesta.

În zilele „Familiei”. După cum suntem informați, dl Dr. At. Marienescu este încredințat din partea „Academiei Române”, ca Joi în 9 Iunie n., să reprezinte „Academia” la jubileul aranjat întru onoarea dlui Iosif Vulcan, redactorul „Familiei”, în Oradea-mare.

Nou doctor juris. Dl Constantin Soțir, candidat de avocat și proprietar în Brașov, trecând rigorosul al treilea la facultatea juridică a universității din Budapesta, a fost promovat, săptămâna trecută, doctor în științele juridice.

Advocat nou. Dnul Dr. Rubin Patifia jun. a făcut cenzura de avocat la tabla reg. din Târgul-Mureșului în 3 Iunie a. c. și va deschide cancelarie advocațională în Alba-Iulia.

Dar pentru biserică. Subscrierul prin acesta în numele comitetului parohial și a întreg poporului din comuna Dășgora (Cohalm) aduc mulțămire evlavioșilor și credincioșilor noștri creștini din opidul Cohalm Ioan Borcomanu, cu soția Safta, cari au dăruit sfintei noastre biserici din Dășgora o cădelniță de nichel, argintită, în preț de 16 cor. 98 fl., dorindu-le, ca pentru această faptă bună creștină să-și aibă răsplata cerescă. — Dășgora, în 18 Maiu v. 1904. Ioan Mihailă, preot gr. or.

Hymen. Ana Veturia Cristea, Valea-Bulzului, și Ioan Fodorean, Moșna, fidațați.

Preot român ministrant la procesiune rom.-catolică. În „Gazeta Transilvaniei” de Vineri (3 Iunie n.) cetim următoarele: „Azi, Joi, pe la amiază, tocmai înainte de încheierea numărului de Dumineca, ni-s'a raportat, că în procesiunea bisericească romano-catolică de Joia-verde, ce a străbătut strada Vămii, a figurat de rândul acesta și preotul unit din Tohanul-vechiu, dl Moise Brumboiu, care în fruntea ministranților, tărând cu sine pe cantoral și pe crâșnicul său din sat, mergea îmbrăcat în sfită cu capul gol și cu mâinile încrucișate pe pept. Cei-ce l'au văzut au rămas uimiți, deorece nu s'a mai pomenit în Brașov, ca preotul din comuna română vecină să iee parte la această ceremonie rom.-cat. I-a fost rezervat, cum se vede, numai preotului Brumboiu tristul rol de a oterii acest spectacol umilitor.”

Urmașul lui Dr. Kohn. Arhiepiscop latin pentru Olmütz a fost numit în locul demisionatului Dr. Kohn, episcopul Bauer, despre care se susține, că întocmai ca Dr. Kohn, e de origine Evreu. Moșul său era încă Evreu veritabil, și numai tatăl său trecu-se la creștinism. Pensiunea demisionatului Dr. Kohn a fost stabilită în 50,000 corone la an.

Teatru în Deva. Tinerimea română din Deva și jur invita la producțiunea musical-teatrală împreună cu dans, ce o va aranja cu concursul corului Românilor din Hunedora, din incidentul adunării generale a „Reuniunii femeilor române din com. Hunedora”. Duminecă, în 12 Iunie st. n. 1904 în sala redutei orașenești din Deva. Începutul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii. Oferte maritimose se primesc cu mulțămire și se vor cuita pe cale ziaristică. (Adresa casierului: Cornel Popescu, paroh, Deva). NB. Prea Stm. domne și domnișore sunt rugate a se prezenta în costum național.

Veste de căsătorie. Ziariul parisian „Rappel” suspne a fi informat, că regele Alfons XIII. al Spaniei s'a fidațat cu princesa Victoria, nepoța de frate a regelui Edward VII al Angliei. Mirăsa e anglicană, dar va trece la legea papistă. Nepoța aceasta a regelui Angliei fusese pețită în anul trecut din partea împăratului Germaniei pe sôma fiului său, dar a căpătat coră. E cam greu de crezut deci, că regele Spaniei s'fi fost preferit fiuturului împărat al Germaniei.

Nebunit din cauza secetei. Andreiu Tóth din Gula, odinioară econom cu stare bună, în urma împrejurărilor nefavorabile pentru economia de câmp ajunsese din an în an tot cu mai puțină avere. Seceta îndelungată din anul acesta l'impluse de temeri, că i-se duce pe copcă și pușintica moșioră ce l'mai rămăsese, și preocupat de aceste temeri și-a pierdut mintea. Zilele trecute familia sa l'a dus în spitalul de nebuni al comitatului Bichiș.

Nenorociri mari. Cetim în „Drapelul” că în apropierea comunei Pojejena (comitatul Caraș-Severin) copiii lucrătorilor de la calea ferată industrială aflând în coliba lui Lazar Blajovan lădița cu dinamitul destinat a se întebunța la spargerea stâncilor, au luat o cartușă și au aruncat-o în foc, ca să se poartă. Urmarea a fost, că în urma esplosiei cinci copii au fost ruși în bucăți, ear' alți mulți au îndurat răni grave.

O altă nenorocire înfrorătoare s'a întâmplat zilele acestea în Szepeșváralja. Cum raporteză adecă ziarele magiare, băiețelul de 9 ani al morarului de acolo Ioan Tomajko umbăna prin mără și apropiindu-se de rotă a fost prins în curăea de transmișune și învîrtit de vr'o câteva-ori în jurul roții. Morariul vădend primejdia în care se afla băiatul, a prins curăea cu mână, ca s'o tragă jos de pe rotă, dar' aceea l'a înhățat și pe el și l'a întors printră rôte împreună cu fiul său. Tată și fiu au fost formal sdrușiți întră rôte, așa că nu mai erau de cât masă de carne, fără nici un chip de om.

Esposiție de băieți. Zilele acestea s'a deschis în Florența o esposiție de băieți, împreună cu premii pentru cei mai frumoși și mai sănătoși mititei, fiind admiși numai băieți de lăgân. Cam trei sute de bubuși au „concurat” la premiile frumseții și sănătății, cari „s'au prezentat” la concurs cu mamele lor, între cari unele de frumseță rară. Nu e mirare deci, că esposiția e cercetată de foarte mult public. Scopul esposiției e, ca venitul ei să se întrebunțeze pentru creșterea și îngrijirea băieților săraci și bolnăvicioși, deosebi a acolora, ale căror mame nu pot să l'ăpteze. În considerarea scopului umanitar al esposiției, onorațiilor societății din Florența și oșpeții străini, cu dare de mână, și res-cumpără biletul de intrare cu câte 50—100 de lire.

„Magnificat”.

— Punct de program pentru concertul de mâine. —

Textul la acest oratoriu l'a luat marele compozitor Sebastian Bach din evangelia de la Luca, și anume locul, unde Maria se duce la Elisaveta, soția lui Zaharie, care o recunoște ca fiitoare maică a Domnului, și o întimpină cu cuvintele: „Și de unde mie acesta, ca să vină maica Domnului la mine, că iată cum fu glasul închinării tale întru urechile mele, saltă pruncul cu bucurie în pântecul meu”. În urma acesteia Maria începe cântarea de laudă: „Mărește suflete al meu pe Domnul” și celelalte verșuri binecunoscute și folosite la utrenie în serviciul nostru bisericesc.

Materialul acesta, compozitorul l'a împărțit și-l tractează în 12 numeri, luând ca număr la urmă încheierea: „Mărire Tatălui și Fiului și sfântului duh” etc.

Opul acesta grandios când cor mixt, când soli pentru sopran, alt, tenor, bas, când duet alt și tenor, este unul dintră cele mai grandioase compozițiuni ale marelui oratorist Bach, și în patria noastră, în cât nouă ne este cunoscut, până acum nu s'a cântat, și astfel reuniunea română de muzică din Sibiu a luat angajamentul de a prezenta în mod demn publicului acest mare oratoriu al genialului compozitor.

Dăm aceste puține informațiuni spre mai buna orientare a publicului ascultător, abstând de la o apreciere mai detaiată a compoziției, ceea-ce nu se poate face în o scurtă notiță de ziariu.

Credem însă, că și aceste puține cuvinte vor servi ca informațiune pentru publicul care nu s'a ocupat mai de aproape cu acest oratoriu.

Cântarea se face în textul latin, care a servit ca basă și compozitorului, în program însă este luată și traducerea românească spre a pute fi mai bine înțeleasă singuraticile puncte ale compoziției.

Posta ultimă.

Congregația comitatului Sibiu.

Astăzi, Luni, s'a ținut congregație în Sibiu sub presidenția domnului comite suprem Thalmann. A fost bine cercetată. Înainte de a se intra în ordinea de zi, domnul asesor consistorial Nicolae Ivan, vice-presidentul clubului român, face propunerile următoare:

1. Comitatul să înainteze guvernului representațiune, de cuprinsul, ca ordinațiunile lui Hieronymi, referitoare la sistarea activității partidului național român, se fie revocate, eventual dreptul de întrunire se fie regulat prin lege pozitivă.

2. Comitatul să adreseze guvernului representațiune în chestia banilor adunați din partea Românilor pentru ridicarea unui monument la mor-mântul lui Avram Iancu, bani, cum se știe, confiscați din partea guvernului, și să cêră, ca banii să fie estradați, pentru a pute fi întrebunțați în scopul pentru care au fost adunați.

Ambele propuneri au fost primite din partea congregațiunei pentru a fi puse la ordinea de zi în congregația ordinară de toamnă.

În numărul viitor le vom publica în întregime pe amândouă.

Nr. 287 1904.

[128] 2-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan lângă neputinciosul paroh *Nicolae Clonja* din parohia de clasa a treia *Viștea-superiără*, protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe baza rezoluției Preaevenerabilului Consistoriu arhidieceșan din 20 April 1904 nr. 4094 B., prin această se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt jumătate din toate venitele fașionate în cōla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sē și subșternă cererile concursuale instruite conform legilor în vīgore la subșcrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la termenul susindicat, avēnd a se prezenta în vre-o Duminecă sau sērbătōre la biserică pentru a cānta, eventual a celebra și cuvēnta.

Avrig, 3 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conșlegere cu comitetul parohial.

Ioan Cāndea
protopresbiter.

Un tiner român se aplică imediat ca

practicant

în **Librăria tipografiei archidieceșane** pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur”, pentru 2 voci de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cānt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se pōte procura de la **Librăria archidieceșană**, Sibiu (Nagyszeben).

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidieceșană** se pōte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu pāreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numărul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.”

Conține 200 foi.

Prețul 6-60 cor., + porto postal 80 fil

La Librăria Tipografiei Archidieceșane se află de vēnzare:

Cāntece, de <i>Emil Sabo</i>	C. 1—
Portretele lui <i>Eminescu</i> , notițe biografice, de <i>Ioan Scurtu</i>	—80
Ziariul unui <i>Pierde-Vară</i> , de <i>George Coșbuc</i>	2—
<i>Iisus Christos</i> cu cuvintele sfintei scripturi, de <i>Dr. Petru Barbu</i>	2-50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Cuvinte adevărate, de <i>N. Iorga</i>	C. 2-50
Drumuri și orașe din România, de <i>N. Iorga</i>	2-50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de <i>Mihail Eminescu</i>	2—
Urmașii Romei, romane și schițe, de <i>George Cair</i>	3—
Eu rid, tu rizi, el ride, de <i>G. Banetti</i>	2—
Povești populare, de <i>Alex. Florini</i>	2-50
Călătoriile lui <i>Enache Cocoloș</i> , de <i>Th. D. Speranță</i>	2—
<i>Armîna</i> (romānca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de <i>P. Vulcan</i>	2—
<i>Istoria lui Stefan-cel-mare</i> , povestită poporului românesc, de <i>N. Iorga</i> , ediția populară	—75
ediție de lux	2-50
Povestiri, de <i>Mihail Sadoveanu</i>	1-50
Intră Capșa și Palat, impresiile unui trecător, de <i>D. R. Rosetti</i>	2—
plus 20 fil. porto postal.	

Redactor responsabil **Teodor V. Păcățian.**

Nr. 518 1904.

[129] 2-3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante **Sălcina-de-sus**, protopresbiteratul Lupșa, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sunt cele fașionate în cōla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au și a înzestra cererile conform normelor în vīgore și a le înainta subșemnăturii oficiu protopresbiteral în termenul deschis, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sērbătōre în parohie pentru a cānta, respective a celebra și cuvēnta.

Oficiul protopresbit. gr. or. al tractului Lupșa, în conșlegere cu comitetul parohial. Ofenbaia, în 15 Maiu 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsii și de alte morburii nervoase, sē cēră broșură asupra acestora. Se capēta gratis și franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*”.

(90) 8-52

Băi de riu.

Subșcrisul are onōrea a face cunoscut, că a deschis plăcutele băi de riu din strada băilor (Badgasse) nr. 10, provēdute cu tot confortul, și rōgă on. public a face us de acele.

[126] 3-3

Cu totă stima

Gustav Heinz.**Var**

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgară**, oferēză loco ori-care loc de clădire în Sibiu, cu **11 corōne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, și **Mich. Schopf**, strada Cislădiei.

[102] 5-10

Mare surprindere!

Nici cānd nu se mai dă ocașiunea acēsta!

500 bucăți pentru fl. 1-95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanție și lanț potrivit, 1 cravată modernă de mēșasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pētră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 pārechie de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept 3%, aur-dubl. cu mehanism patent, recușite de scris (nichel, prima), un drăgălaș album cu chipuri (conține 36 chipuri cele mai frumoase din lume, 1 broș elegant pentru dame (noutate parisiānă), 1 pār. de butoni de simili-briliant, fōrte înșelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tiner și bētrān), 20 obiecte importante de corespondență și alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tōte împreună cu orologiu, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1-95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițēndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandhaus
P. Lust, Krakau, nr. 120.

NB. Pentru obiectele neconveniente se retrimite banii.

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eștin, cu numai fl. 3-05 se pōte capēta o garnitură admirabilă constātătoare din următoarele patrușprezece juvaere prețioase:

- Important pentru fie-cine!**
- 1 orologiu de busunar anker remontoar de nichel, (sistem „Rosskopf-Patent”), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
 - 1 lanț panșerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisiān.
 - 1 ac de cravată de goldin cu brillant.
 - 1 pārechie bumbi de manșete aurii, marca „Garanție”.
 - 1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
 - 2 inele de goldin cu pietri elegante.
 - 1 oglinduță în cutie.
- Aceste 14 prețioase și admirabile obiecte împreună cu orologiu anker-remont. espedēză pentru fl. 3-05 pe lângă ramburs ori trimițēndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ

casă de esport

Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primește înapoi în 3 zile, car’ banii se returnēză cumpărătorului, așa că e eșchis ori-ce risc. Cataloge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco. — Se primesc vinșători și agenți. — Aceeasi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care și păstrează cōlōrea aurie neschimbată, costă numai fl. 4-75.

[61] 10-16

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante **Buduș**, protopresbiteratul gr. or. Bistrița, în urma ordinului Preaev. Consistoriu dto 17 Februarie a. c. nr. 1307 bis., se scrie concurs nou cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sunt cele fașionate în cōla B., pentru întregirea venitelor preoțești de la stat. [80] 1-3

Concurenții au ași înainta suplicile, instruite conform legii în termenul deschis la oficiul protopresbiteral Bistrița, și se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cānta, respective a celebra și a cuvēnta, cu observarea ș-ului 18 din regulamentul pentru parohii.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conșlegere cu comit. parohial. Bistrița, în 9/23 Martie 1904.

Simeon Monda
protopresbiter.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

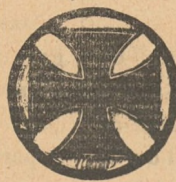
Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și înviorēză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bōle

pe lângă garanție.

da împrejurarei, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, tuițuri de ureche, bătăie de inimă, sgārșiri de inimă, asma, auzul greu, sgārșiri de stomac, lipsa poftei de māncare, rēcēală la māni și picior, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influență, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bōle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din tōte părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pōte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s’a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deōre-ce „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe cānd aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—

folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—

folosibil la copii și femei de constituție fōrte slabă.

Espedite din centru și locul de vēnzare pentru țēră și strălnătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada **Kálmán.**

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plēcarea Marția.

Vapōrele aceste „Kaiser” plēcă numai din Brema. Cine voește deci să călătoriască cu vapor „Kaiser” (imperial) pōte călători liber, fără piedeci; nimeni nu-l pōte opri. Fie-care călător trebuie să fie hotărît deja de-acasă încātrāu voește să călătorēscă, și să nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-cāruia fi stă în voie liberă a călători cu banii sei unde voește. Trebuie însă să se îngrijēscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță să trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călētoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser”

140 cor., pe vapor de postă 120 cor.

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 21-31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Requisite de scris se pot procura de la **Librăria archidieceșană.**

Editură și tipăritura Tipografiei archidieceșane.